

Leg alleen tbs en geen celstraf meer op betoogt Tjalling van der Goot.

Tbs heeft al jaren een negatieve klank.

Maar het is een maatregel voor mensen die lijden aan een psychische stoornis. Die mensen eerst jarenlang vastzetten zonder behandeling werkt vaak averechts, betoogt Tjalling van der Goot.

Opinie

• Tjalling van der Goot

De maatregel van terbeschikkingstelling (tbs) is terug in de belangstelling. De zaak van Michiel P. in de zaak van de verkrachte en verstoorde Anne Faber heeft het tbs-systeem weer op de kaart gezet. In deze zaak heeft vooral de onderbuik weer van zich doen spreken. Vanuit emoties is het echter slecht regeren.

Gek getoegd is in die zaak door velen met verbazing gereageerd op het feit dat *geen* tbs werd opgelegd. In de regel hebben de kritische tbs-geluiden juist betrekking op falen binnen een tbs-behandeling.

Bij terbeschikkingstelling vindt gedwongen behandeling in een tbs-kliniek plaats. Deze maatregel kan door de rechter worden opgelegd in strafzaken waarbij de veroordeelde tijd aan een psychische stoornis met een reëel gevaar voor herhaling.

Tbs heeft al jaren een negatieve klank. Niet in de laatste plaats door ongenuanceerde uitingen van zekere volksvertegenwoordigers. Tbs ers worden daarbij soms afgeschilderd als monsters. Reden voor bewindslieden om na elk incident waarbij een tbs'er betrokken is, verregaande maatregelen voor alle tbs'ers te nemen. Verloven worden ingetrokken. De gemiddelde behandelduur steeg tot ruim tien jaar in 2010. De gemiddelde behandelduur is de laatste jaren overigens iets onlaag gegaan.

Om tbs te voorkomen, heeft een tal verdachten medewerking aan een gedragsdeskundig onderzoek geweigerd. Zonder een psychiatrisch onderzoek is het lastig om tbs op te leggen, zo wordt dan gedacht. Maar die gedachte dat zonder medewerking van een verdachte door de strafrechter geen tbs kan worden opgelegd, dat is een wijdveld. De hoofdregel is weliswaar dat tbs kan worden opgelegd na advies van een tveetal gedragsdeskundigen

van verschillende disciplines, waaronder ten minste een psychiater. Maar als de verdachte weigert om zich te laten onderzoeken, regelt de wet dat de rechter zich zoveel mogelijk kan laten voorlichten door een ander (en eerder) advies of rapport.

Rechters mogen daarnaast ook hun eigen indrukken van een in hun ogen gestoorde verdachte ten grondslag leggen aan het opleggen van tbs met verpleging van overheidsweg. Zo accepteerde de Hoge Raad in een zaak tegen de verdachte dat tbs werd opgelegd nadat rechters - onder meer - oordeelden dat hij zich bijkans camerabeelden in het cellencomplex na de aanhouding gestoord gedroeg. Kortom, de mogelijkheden om tbs op te leggen zijn - ook bij een weigerachtige verdachte - reeds ruim.

Beroepsgeluid

Ondanks de grote vrijheid die rechters dus nu al hebben om tbs op te leggen, is afgelopen week door de Berste Kamer een wetsvoorstel aangenomen dat het mogelijk maakt medische informatie bij behandelars op te vragen in gevallen waarin een verdachte weigert mee te werken. Artsen kunnen geen beroep meer doen op hun medisch beroepsgeheim. Zij zijn vanaf 1 januari 2019 verplicht het medisch dossier aan justitie te verstrekken.

Een gevaarlijke tendens, met name omdat mensen zich in vertrouwen tot een geheimhouder personen en mensen met een psychiatrisch toestandssbeeld zullen voortaan aarzelen een medicus in te schakelen nu ze er rekening mee moeten houden dat alles wat wordt besproken - en door deze vertrouwenspersoon is onderzocht - in een eventuele latere strafzaak tegen hem kan worden gebruikt. In plaats van geestelijke hulp krijgt die persoon het risico op een verharde stoornis. Daar wordt de samenleving niet veiliger van.

Eind vorig jaar is een wetsvoorstel gepresenteerd om rechters de mogelijkheid te geven verootdeel-

Bloemen bij het Horsterwold bos bij Zeewolde. In dit natuurgebied werd het lichaam van de 25-jarige Anne Faber witeindelijk gevonden. Foto: ANP

den tbs op te leggen nadat zij twee jaar van hun gevangenisstraf hebben uitgezeten en tijdens de strafzaak hebben geweigerd mee te werken aan gedragskundig onderzoek. Een onzalig plan, al was het maar vanwege het feit dat bewaarders natuurlijk geen diagnoses kunnen stellen of recidivegevaar kunnen inschatten.

In plaats van de mogelijkheden uit te breiden om zonder medewerking van een verdachte tbs op te leggen, is het veel zinvoller om verdachten in een strafzaak juist de argumenten uit handen te slaan om te weigeren mee te werken aan gedragskundige observatie. Maak de tbs minder onaantrekkelijk. Daar toe is de afgelopen weken al een tal voorstellen gedaan.

De Vereniging van tbs-advocaten bepleit in een manifest een aantal wijzigingen. Zo zou de bemoeienis van de minister moeten worden verklaard en zou niet de minister - als politieke passant - maar de rechter beslissingen moeten nemen over verlot en dergelijke. Dat voorkomt Kamerdebatten na een incident en voorkomt dus incidentenpolitiek.

Bovendien zou meer moeten worden gedaan aan het grote verloop van behandelaren en personeel in een kliniek. In *NRC Handelsblad* werd daarnaast door twee tbs-advocaten

Een celstraf bij tbs werkt averechts. De kans dat een verdachte tbs omarmt is klein

den tbs op te leggen nadat zij twee jaar van hun gevangenisstraf hebben uitgezeten en tijdens de strafzaak hebben geweigerd mee te werken aan gedragskundig onderzoek. Een onzalig plan, al was het maar vanwege het feit dat bewaarders natuurlijk geen diagnoses kunnen stellen of recidivegevaar kunnen inschatten.

In plaats van de mogelijkheden uit te breiden om zonder medewerking van een verdachte tbs op te leggen, is het veel zinvoller om verdachten in een strafzaak juist de argumenten uit handen te slaan om te weigeren mee te werken aan gedragskundige observatie. Maak de tbs minder onaantrekkelijk. Daar toe is de afgelopen weken al een tal voorstellen gedaan. De Vereniging van tbs-advocaten bepleit in een manifest een aantal wijzigingen. Zo zou de bemoeienis van de minister moeten worden verklaard en zou niet de minister - als politieke passant - maar de rechter beslissingen moeten nemen over verlot en dergelijke. Dat voorkomt Kamerdebatten na een incident en voorkomt dus incidentenpolitiek. Bovendien zou meer moeten worden gedaan aan het grote verloop van behandelaren en personeel in een kliniek. In *NRC Handelsblad* werd daarnaast door twee tbs-advocaten

rechts. De kans dat een verdachte tbs omarmt, is klein. In de discussie over tbs stel ik voor om tbs in combinatie met een (lange) gevangenisstraf niet meer op te leggen. Leg voortaan alleen tbs op.

De veroordeelde zal ook dan langdurig uit de vrije samenleving zijn verwijderd, de veiligheid van de maatschappij wordt gewaarborgd. De kans op succes in de behandeling stijgt, de gemiddelde behandelduur (en het daarmee gepaard gaande kostenspect) daalt, het imago van tbs wordt opgepoetst en verdachten hebben geen reden meer om psychiatrisch onderzoek te boycotten.

Hoewel rechters vrij zijn in hun keuze celstraffen op te leggen, zal wettelijk geregeld moeten worden dat deze in combinatie met tbs niet mogelijk is. De maatschappij verlangt - kennelijk - in vornissen vergelding, een cijfer van het aantal jaren gevangenisstraf. Rechters gaan hiertin mee. Alleen de wet kan rechters overtuigen dat het anders moet. In het belang van tbs-gestelden en in het belang van een veilige samenleving.

• Tjalling van der Goot is als advocaat werkzaam bij Anker & Anker Strafrechtadvocaten in Leeuwarden